

אמנות חיים

גליון שבועי לתורה וחסידות שע"י מוסדות קראלי בארה"ק

גליון תשיז ♦ שנה יד

שב"ק ראה ♦ מברכים אלול ה'תשפו

דברי אלוקים חיים מין רבינו הגה"ק זיע"א

דברות קודש מין רבינו עט"ר שליט"א

ראה אנכי נותן לפניכם היום ברכה וקללה את הברכה אשר תשמעו אל מצות ה' אלוהיכם אשר אנכי מצוה אתכם היום, והקללה אם לא תשמעו אל מצות ה' אלוהיכם וסרתם מן הדרך אשר אנכי מצוה אתכם היום ללכת אחרי אלוהים אחרים אשר לא ידעתם.

רבו הדיקדוקים בפסוקים הק' האלו, בראשונה באמרו "ראה" מה הכונה ב"ראה" זו, וגם דנקט לשון יחיד ואח"כ אמר בלשון רבים "לפניכם" ומה הוא דנקט "אנכי" על מי הוא הכוונה דהלוא משה קאמר כל זאת והיה לו לומר ראה כי ה' נותן לפניכם וגו'. וגם יש לדייק בשינוי הלשון שאצל הברכה קאמר "את הברכה אשר תשמעו" וגו', ואצל הקללה אמר "והקללה אם לא תשמעו" וגו', וגם יש לדייק למה אצל הקללה אמר "אם לא תשמעו וגו' וסרתם מן הדרך, אשר אנכי מצוה אתכם וגו' וכי לא ידעין שאם לא ישמע לקול ה' הוא סר מן הדרך, וגם מה צריך לומר ללכת אחרי אלוהים אחרים וגו', וכי זה הוא העבירה של סר מן הדרך, ואם לא ילך אחרי אלוהים אחרים וגו', לא יהיה מקולל אף שהוא סר מן הדרך ולא מקיים מצוות השם יתברך מה שצוה לעשותם. וגם לא קאמר מה הוא הברכה באם תשמעו אל מצות ה', וגם אצל הקללה לא קאמר, מה הוא הקללה שיקבל זה מי שלא ישמע אל מצות ה' ויסור מן הדרך אשר צוה השם יתברך.

ולתרץ כל זאת נביא מקודם מדב"ק של האור החיים הק' שמתרץ כמה דיקדוקים ממה שהקשינו, וכתב דמכיון שבא משה רבינו לומר להם את טוב העולם העליון ולהמעיט כל טובות העולם הזה, ולכן בכדי שיאמינו באמת בדברים האלו צריך האומר שיכיר הכרה חושית בטיב עולם העליון, ועוד שצריך שיהיה לו השגה בטוב עולם הזה וקנייניו, כי אם הוא יהיה מושלל מקנייני עולם הזה, לא יאמנו בדבריו למי שמשיג טובת עולם הזה כי יאמרו כי הוא ממאס את הנאות העולם הזה הוא משום שלא טעם טעמי הנאת עולם הזה ואם היה טועמם לא היה ממאסו ולכן לא יטו אזנם לקבל דבריו שהוא ממאס העולם הזה ותענוגיו, וגם במה שבא להפליג בטוב עולם הבא לא יאמנו בזה דבריו כי יאמרו כי מעולם לא ראה ולא ידע מה הוא טוב עולם הבא,

ולזה אמר האיש משה בלשון ראה אנכי, פירוש שתראו אותי ותצדיקו הדברים שאני אומר לכם כי הוא השיג להכיר את טוב העולם הזה, כי משה היה גדול מאוד וגבור ומלך וגם עשיר גדול וכמו שאיתא (במסכת שבת צ"ב) וגם הכיר בטוב עולם העליון כי עלה לשמים וטעם טעם עליון, ולכן אחר להשיג הכרה חושית ב' הדברים האלו אמר להם הדברים האמורים בענין הזה דהיינו להמעיט כל טובות עולם הזה ולהפליג בטוב עולם הבא, ולכן אמר גם בלשון יחיד "ראה" כי ראה זו כולם שיום הם בהכרתם שהיה גלוי לכל השגת משה בעולם הזה ובעולם הבא.

המשך בעמ' ב'

ראה אנכי נותן לפניכם היום ברכה וקללה (י"א כ"ו)

מובא בספרים כי לפי הסתכלות האדם על המקרים הקורים אותו במהלך החיים, יכול לעשותם ברכה או קללה, והדבר תלוי בהסתכלות האדם. זה שאמר 'ראה' הראייה 'אנוכי' נותן לפניכם ברכה וקללה, אם תסתכל על מקרה העולם בהשגחת ה' בראייה חיובית, אז יהיה לך זה ברכה. ואם תסתכל באופן שלילי – אותו מקרה יהיה קללה.

מסופר על רבה של ירושלים הגה"ק רבי יוסף חיים זוננפלד זצ"ל, שפעם כשהלך באחת מסמטאות ירושלים זרק עליו ערבי קליפות תפוז שאכל. הסתכל עליו הרב ואמר לו: 'תודה רבה', שאלו הערבי בתמיהה: 'מה אמרת?' אמר לו רבי יוסף חיים שוב: 'תודה'. 'מה שייך פה 'תודה'?' שאל הערבי כאינו מבין. במנוחת הנפש הסביר לו הרב: 'הבן, אם היה בידך דבר אחר קשיח יותר, כמקל, אבן או ברזל – כלום היית מהסס מלזרוק זאת?! ... ע"כ אמרתי תודה, על שהיה זה בסך הכל קליפות תפוז, וקצת התלכלכלתי'. זו היתה גדלותו של הרב שראה בביזיון זה ברכה והצלה. 'ראה' אנכי נותן לפניכם היום 'ברכה וקללה', ע"י הסתכלות נכונה אפשר לראות הכל כברכה, אפילו דבר שנראה כקללה, ומאידך אפשר לראות כקללה אפילו דבר שנראה בחיוביותו כברכה, הכל תלוי בראייתך!.

ואכלתם שם לפני ד' אלקיכם (י"ב ז)

המשנ"ב מביא שבספר החינוך כתב שכל הזהיר בברכת המזון מזנותיו מצויות לו כל ימיו בכבוד, והמדקדק יזהר לברך לכתחילה תוך הספר ולא בעל פה.

המהרש"א כותב שמזנותיו של אדם קשים כקריעת ים סוף וע"כ צוה הקב"ה להאכל ושבע, לברך עליו כמ"ש ואכלת ושבעת וברכת וגו', שע"י זה הקב"ה משפיע ברכותיו להיות לו בריוח מזונות, כי יש לאדם מקטרגים בדבר מלתת לו מזונותיו הקשים בריוח, ואלו הברכות הם המליצים יושר וסניגורים טובים לנגד המקטרגים. (נזיר ס"ו:)

כתב החיד"א (בספרו הגהות ניצוצי אורות על זוהר פר' ויקהל). שיש סגולה להתעשר – לברך ברכת המזון בשמחה ובקול רם, וזה נרמז בפסוק (משלי י' כ"ב) "ברכת ה' היא תעשיר ולא יוסף עצב עמה", היינו ברכת ה' כשיברך ברכת המזון שהיא הברכה היחידה מדאורייתא – היא תעשיר, אבל בתנאי שלא יוסיף עצב עמה ויברך אותה בשמחה, ולכן יאכל וישתה איזה דבר המשמחו כדי שיברך בשמחה.

כתב הרוקח שכל האותיות יש בברכת המזון חוץ מהאות פ', להודיעו שאין מלאך אף, שצף, קצף, אנף, שולט בסעודה במקום שמברכין ברכהמ"ז ככוונה.

צריך שישמיע לאזניו מה שמוציא בשפתיו, ואם לא השמיע לאזניו יצא, ובלבד שיוציא בשפתיו, (שו"ע קפ"ה ב'), ויש שכתבו שטוב לעולם לברך בקול רם, כי הקול מעורר הכוונה, ובפרט אם הוא שבת או ראש חודש לא ישכח על ידי זה להזכיר מעין המאורע.

(משנ"ב שם סק"ג)

ועוד כתב האור החיים הק' לפרש מה שכתוב "ראה אנכי" כלשון יחיד ואח"כ אמר בלשון רבים נותן לפניכם, על דרך אומרו ז"ל, (רמב"ם הלכות תשובה פ"ה) שיכול אדם לעשות עצמו כמשה רבינו, ולכן אמר בלשון יחיד ראה אנכי, כי אליו יראו להדמות כל הבא לקרב לעבודת הקודש שהוא עבודת ה' שיכולים להיות כמוהו כמשה עצמו, כי יכולים להגיע לזה, ואמר זה בלשון יחיד והא משום שלא רמז זה אלא ליחיד סגולה שבעם אשר יכינו עצמם להשגה עליונה, כי מי ומי ההולכים הרוצים להשיג השגה זו להיות כמשה, אבל כנגד כללות ישראל, אמר בלשון רבים, אנכי נותן לפניכם.

ועוד כתב לפרש מש"כ את הברכה אשר תשמעו, להעיר כי מלבד הברכה המושגת מדרך השם, עוד עמה יעוד טוב, והוא אשר תשמעו כי השמועה בתורה הוא תענוג נפלא ומחיה הנפש כאומרו שמעו ותחי נפשכם (ישעי' נ"ה) והמרגיש בטעם התורה תשיחנו נפשו כי עליו לשלם גמול טוב לנותן מתנה כזו טובה ומופלאת ואין צריך לומר שאין לתבוע שכר עליה, ותלה הכתוב הברכה בשמיעה ולא הזכיר לא מעשה המצוה ולא שמירת המצוה, לפי שהשומע דברי אלוקים חיים התורה מטיבה נפשו ומישרתו כי יש בה סם חיים, וכאמרם של חז"ל "המאור שבה מחזירים למוטב", ולזה תלה הכל בשמיעה ובהקללה אמר אם לא תשמעו, פירוש שמי שמונע עצמו משמיעת התורה הרי הוא מקולל מעצמו וזה מה שאמר הפסוק והקללה אם לא תשמעו שזה היא הקללה בעצמו ועוד שזה יבוא לסור מכללות דרך החיים, ולו זו בלבד אלא יביאנה לקצוב לו בארות נשברים כאומרו ללכת אחרי וגו', ומה שכ' "היום" פירש דלפי שהיום עומדו על דעתם כאומרם של חז"ל שאין אדם עומד על דעת רבו עד מ' שנה.

ונראה עתה לפרש כמה מהדיקדוקים הנ"ל, מה שנראה לפי ענ"ד לומר בעז"ה בזה, בראשונה שנקט לשון "ראה" שהוא הראיה, נראה לומר בדרך רמז, כי נודע בספרים הק' גודל הענין של שמירת העיניים שהוא היסוד של הקדושה וכמו שאמרו בדרך רמז על הפסוק (וישב לה, כא) " **אֵיהֶּ הַקְּדוּשָׁה הוּא בְּעֵינַיִם** " כלומר שכל הקדושה תלוי בעיניים ולזה בא הרמז כאן, שאמר משה רבינו "ראה" הראיה בזה אני נותן לפניכם היום ברכה, הוא אם אתם תשמעו ותשמרו את העיניים שלכם בקדושה וטהרה, ואם ח"ו להיפך מבלי שמירת עיניים, אז הוא גורם לקללה, שעני רואה ולב חומד ח"ו, ויבוא חלילה להיות וסרתם מן הדרך אשר ה' מצוה אותנו, ולכן עלינו להתחזק בזה הן בבית והן בחוץ, לשמור את העיניים שלנו בקדושה ואז נזכה לברכה, כי עין טובה הוא יבורך.

ועוד אפשר לומר בדרך רמז בפסוק הזה ראה אנכי נותן לפניכם "היום" ברכה וקללה, כלומר שאדם ידע שהיום של האדם הוא ברכה או קללה, וכמו שכתבו בספה"ק שאין דבר רשות בעולם וכל דבר שאדם עושה בימיו הוא, או מצוה או עבירה כלומר ברכה אם זה מצוה, וקללה אם זה עבירה, ומובן שיש דברים שזה בעצם מצוה ויש דברים שזה בעצם עבירה, אבל גם אם דברים שהם רשות, מכל מקום יש בזה גם עבודת השם ולמשל אדם יש לו רשות לאכול ולשתות ותלוי בכוונה אם אוכל בכדי שיהיה לו כוח לעבוד את עבודת השם בתורה ותפלה ובקיום המצוות, אז גם האכילה הוא ג"כ עבודת ה' וכן השתיה והשינה וכו', אבל אם כוונתו רק לתאוות נפשו, אף שאין זה ממש עבירה מכל מקום הוא מגונה ואינו משובח (עיין הרמב"ם הלכות דעות ובשו"ע אוה"ח סימן רל"ו) וזה כוונת הפסוק שהיום מה שאדם עושה בו יש בזה ברכה או ח"ו להיפך מזה שזה קללה ח"ו.

או יאמר "שהיום" תלוי באדם שאם אדם לומד תורה ומקיים מצוות ויש לו חיות וחשקות בדבר אז שהיום שלו הוא ברכה וחבל לו על היום העובר כ"כ מהר, אבל אם ח"ו הוא בטל בזמנו ואינו לומד כמו שצריך ואינו מקיים המצוות כמו שצריך אז היום עליו לעול ולמשא ואומר בבוקר מי יתן ערב, ובערב הוא אומר מי יתן שכבר יהיה בוקר, כלומר שיעבור הימים מהר, כי הוא מתחרט שעבר היום בלא עשיית כלום, ומגיעים הימים שאין בהם חשק, אבל אם הוא אדם הבא "בימים" שהימים שלו הם רק בתורה ויר"ש וכל הפחות ברובן, אז הם הימים אצלו לברכה יחשב ואם ח"ו אינו כן אז הם לקללה יחשב ורוצה כבר שיעברו הימים.

ונראה עוד לומר בפסוקים שלפנינו, דהיינו בברכה אמר "את והקללה שכתוב בפסוקים שלפנינו, דהיינו בברכה אמר "את הברכה אשר תשמעו אל מצות ה' אלוקים אשר אנכי מצוה אתכם

היום" ובקללה אמר "והקללה אם לא תשמעו אל מצות ה' אלוקים וסרתם מן הדרך" וגו' מדוע צריך לומר וסרתם מן הדרך, הלא זה מובן שאם לא ישמע בקול ה' הוא סר מן הדרך, ונראה לומר בעז"ה לומר באופן זה דהלוא נודע שאיש ישראל צריך לעסוק בתורה ובמצוות אך ורק לשמה דהיינו לשם ה' שציוה לו לעשות כן, ולא בשביל שום שכר לא שכר גשמי אף לא שכר רוחני, אבל אמרו חז"ל לעולם יעסוק אדם בתורה ומצוות אף שלא לשמה שמתוך שלא לשמה יבוא לשמה וכן בעבירות נאמר גדולה עבירה לעושה ממצוה שלא לשמה, שאף שעובר אדם עבירה אבל הוא עושה לשמה, וכמו יעל אשת הקניי ואסתר המלכה וכו' שעשו דברים שנראים כעבירה אבל אצלם היה זה מצוה משום הצלת כלל ישראל וכמו שמובא בספרים הק'.

ולפי זה אפשר לומר בעז"ה שזה הכוונה בפסוקים שלפנינו באומרו את הברכה כלומר המצוות אשר תשמעו אל מצות ה' וגו' כלומר שבין שתעשהו לשמה ובין שתעשהו שלא לשמוע, אבל הקללה אמר "והקללה אם לא תשמעו אל מצות ד' אלוקים וסרתם מן הדרך אשר אנכי מצווה אתכם וגו', דהיינו שרק אז הוא קללה משום שאתם לא תשמעו אל מצות ה' וזה משום שאתם סרתם ח"ו מן הדרך אשר אנכי מצוה אתכם, אבל אם תעשו עבירה, אבל לא משום "וסרתם מן הדרך" אלא משום דבר של לשמה אז אין זה נחשב לקללה אלא להיפך לברכה, בעזרת השם.

ועוד נראה לי לומר בדרך אפשר, דהפסוק אומר ראה אנכי נותן לפניכם היום ברכה וקללה, ואח"כ הוא אומר את הברכה אשר תשמרו וכו' והקללה אם לא תשמעו וכו', ולכאורה היה לו לומר בתחילה בלשון הזה, ויאמר ראה אנכי נותן לכם היום ברכה או קללה, ואיך קאמר ברכה וקללה, כאילו זה בא ביחד, ואח"כ הוא מפרש ומחלק ביניהם.

וגם קשה איך קאמר שה' נותן קללה אם לא תשמור את המצוות, הלא כתיב בפסוק מאיתי לא תצא הרעות וגו', ולכן חשבתי לומר בדרך אפשר דהלוא נודע מה שכתבו הספרים הק' שבתוכחה שבתורה שכתובים בפרשת בחוקתי ובפרשת כי תבוא, גנוזים בו טובות וישועות גדולות וע"ז נאמר בפסוק (משלי ג') מוסר בני אל תמאס, וכתוב את אשר יאהב ה' יוכיח, ומקורו מפורש בזוה"ק (זו"ח כי תבוא) וכן מקורו בגמרא במסכת מועד קטן (ט.) דאמר ר' שמעון בר יוחאי לבנו שילך לקבל ברכה מר' יונתן בן עסמי ומר' יהודה בן גרים, והם אמרו לו דברים שנראה כמו קללות ואמר לו ר' שמעון אביו שהם כולם ברכות הם ע"ש, וידוע שצדיקים הק' פירשו את כל התוכחה את הנסתר שיש בהם שהם טובות לישראל, אלא שכתבו הספרים הק' שבאם אדם מישראל מתנהג בטוב ואין עליו קטרוג, אז הברכות הם בגלוי וכמ"ש בתורה הברכות, אבל אם ח"ו אדם מישראל עובר עבירות ואף ששב בתשובה, מכל מקום המקטרגים מזכירים תמיד מה שעשה, ואומרים כביכול להשם, זכור מעשיו הקודמים הרעים שעשה, וכל שכן אם אדם לא חוזר בתשובה כמו שצריך ואף ששב במחשבה בתשובה ובהרהורי תשובה, מכל מקום הלא יש תיקונים לכל עבירה ועבירה המבוארים בספרי קודש, ובעיקר בכתבי האר"י ז"ל שהוא מפי אליהו, מה שיש לתקן הן בתעניות וביסורים וכו' ולכן מחמת הקיטרוג הקב"ה עושה חסד ושולח את הטובות מלובשים בקללות ודברים קשין גידין, וגם העונשים הם גם כן טובה גדולה לאדם שבזה הוא מכפר עוונותיו אם הוא מקבלם באהבה כראוי, וזה משל כאב המכה את בנו ומיסרו שלא יעשה ח"ו רעה לעצמו ומרחיקו מן הסכנה שבכל דבר, ובעיני הבן נראה כאכזריות מצד האב, אבל האמת הוא שחוסך שבטו מבנו הוא שונאיהו אבל האהבו שוחרו מוסר.

ולפי זה אפשר לומר שזה הכוונה כאן שה' יתברך אומר ראה אנכי נותן לפניכם ברכה וקללה ביחד, אבל תלוי הדבר רק שאם תשמור התורה אז יהיו הברכות באופן גלוי אבל אם לא תשמור את מצות ה' אז יהיו הטובות באופן נסתר שנראים כקללות ח"ו, אבל מובן שזה לא נאמר למי שחושב שהקב"ה הוא וותרן ואומר אחטא ולא אשוב ויהיה לו טוב, דע"ז נאמר כל הקללות כפשוטן ממש ח"ו, אבל מדובר באדם שאף שעשה רע במה שעשה, מכל מקום לא אומר שה' מוותר, אלא שעוד לא עשה תשובה כמו שצריך מפני סיבות שונות, ואין עובר עבירות בשאט נפש ח"ו, על זה נאמר כל זאת, כמובן.

כַּנִּינִי חַיִּים

את הברכה אשר תשמעו אל מצוות ה' אלקיכם (יא, כז)

כבר הקשו המפרשים דהלא שכר מצוה בהאי עלמא ליכא (קידושין ט, ב) ונראה לומר עפ"י הידוע שהתורה הק' הוא כלי המחזיק את הברכה לקבל את ההשפעות, והנה הקב"ה כבי' ברא את עולמו על ידי השתלשלות ההשפעות מעולם לעולם עד לעולם השפל הזה, אבל הכלי לקבל את ההשפעות היא על ידי קיום התורה הק' והמצוות. - וזהו כונת הפסוק את הברכה, תזכו לקבל, בעת אשר תשמעו אל מצוות ה', דהיינו על ידי קיום התורה והמצוות, שאז תהיה לכם בפועל כלי לקבל ולהכיל את ההשפעות, אבל אין הכוונה שיהא בגדר של שכר מצוה, שישתלם לו בעולם הזה. וגם רומז על המצוות שאדם אוכל פירותיהן בעוה"ז והקרן קיימת לו לעוה"ב, ולא ינוכה לו משכר עוה"ב.

חוקי חיים

אפשר לומר שזה הכוונה כאן שה' יתברך אומר ראה אנכי נותן לפניכם ברכה וקללה ביחד, אבל תלוי הדבר רק שאם תשמור התורה אז יהיו הטובות באופן גלוי אבל אם לא תשמור את מצות ה' אז יהיו הטובות באופן נסתר שנראים כקללות ח"ו, אבל מובן שזה לא נאמר למי שחושב שהקב"ה הוא וותרן ואומר אחטא ולא אשוב ויהיה לו טוב, דע"ז נאמר כל הקללות כפשוטן ממש ח"ו, אבל מדובר באדם שאף שעשה רע במה שעשה, מכל מקום לא אומר שה' מוותר, אלא שעוד לא עשה תשובה כמו שצריך מפני סיבות שונות, ואין עובר עבירות בשאט נפש ח"ו, על זה נאמר כל זאת, כמובן.

מרח רבינו ז"ע - ויגד משה

ורעה עיניך באחריך האביון ולא תתן לו (ט"ו-ט).
יש אנשים כשנתבעים לדבר-צדקה טוענים הם: "אח אביון יש לי, קרוב עני יש לי, ואיני יכול ליתן צדקה לאחרים: להווי ידוע איפוא שאותו אדם, קמצן הוא מטבעו, ואינו נותן אפילו לאחיו האביון. אם "ורעה עיניך" ומסרב אתה ליתן צדקה באמתלה של "באחריך האביון" - סימן הוא כי "ולא תתן לו" - שאינך נותן גם לו, לאחריך. אם אפשר לתת לקרובים, אפשר גם לתת לזרים.

אהבת שלום

לא תעשון כן לה' אלקיכם (יב, ד)

כן יתפרש לשון צדק ונכון, כי הנה הש"י [חפץ] שהצדיקים יבטלו גזירתו כי זה שעשועיו ית', והנה לבלי יאמר הצדיק בוודאי צדקו דיניו ית' ומה לי להיות מקטרג דמרי, אל יאמר כן, וזהו 'לא תעשון כן', לא תעשון צדק ונכון לדיניו ית', כי אדרבא הש"י חפץ בזה שימליצו עבור בניו וימצאו להם זכות כמ"ש הש"י ספר אתה למען תצדק (ישעיה מג כו), כי חפץ חסד הוא (מיכה ז יח):

אגרא דכלה

כי תשמע בקול ה' אלוך לשמור את כל מצותיו וגו' לעשות הישר בעיני ה' אלוך. בנים אתם לה' אלוך. (י"ג. י"ט)

להבין סמיכות הכתובים האלה, נראה דהנה כתב החיד"א לבטל טענת המלאכים שרצו לקבלת את התורה מטעם דינא דבר מיצרא כי התורה היתה סמוכה להם, דזה אינו טענה, כי איתא בשיטה מקובצת ב"מ דלגבי בן ליכא דינא דבר מיצרא, וישראל בנים המה למקום. וזה שאמר הכתוב, כי תשמע בקול ה' אלוך לשמור כל מצותיו אשר אנכי מצוך היום, כי לך נתתי את התורה, ואף שיש דינא דבר מיצרא, וזה לעשות הישר בעיני ה' אלוך, כי דין בר מיצרא ילפינן בב"מ מהכתוב ועשית הישר והטוב שזה ממדת יושר, עכ"ז לך ניתנה תורה, ומדוע, בנים אתם לה' אלוך, ולגבי בן ליכא דינא דבר מיצרא.

בני יושכר

עשר תעשר את כל תבואת זרעך היוצא השדה שנה שנה. (י"ד. כ"ב)
במסכת תענית (דף ט') דרשין מפסוק זה עשר בשביל שתתעשר. ולכאורה הרי רואים כמה אנשים שנותנים מעשר מממונם ואינם מתעשרים בכסף. אך אין הכוונה בשביל שתעשר בעשירות של כסף דוקא, אלא הלא אמרו חז"ל (אבות ד-א') איזהו עשיר השמח בחלקו, וזהו העושר האמיתי לפי דעת חז"ל, שהוא מסתפק במה שיש לו ואינו מתאוה לכפליים. ומדה זו שפיר מצינו בהנותני מעשר מכספיהם, דהלא הן נותנין וחוזרין ונותנין ושומחים במה שנשאר בידם.

מאור עינים

עובדות חיים

ונתן אליך אות או מופת (יג, ב)

אצל הגה"ק ה"נודע ביהודה" זצ"ל לא היה עניין הקמעות נחשב בעיניו. יום אחד באו אליו בזעקה, שייכמרו רחמיו על חולה מסוכן, שלא נמצאה לו עוד תרופה, ואין דבר שיכול להצילו אלא קמע.

משראה הרב את ייאושם הרב, נתיישב ה"נודע ביהודה" בדעתו, נכנס לחדר סמוך, נטל פיסת קלף חלק, עטפו בנייר, חתמו בחותם, ואמר להם: קמע זה יישא החולה על צווארו שלושים יום, ולאחר ל' יום יפתחו את הקלף, והיה אם נמחקו בו כל אותיות הכתב, ולא נותר כל זכר להן - סימן הוא, שהחולה יקום מחוליו.

כך עשו, ומשפתחו כעבור שלושים יום את הקמע, וראו שהקלף חלק, הייתה השמחה גדולה מאוד, ומרוב שמחה החלים החולה.

כי עם קדוש אתה... לא תבשל גדי בחלב אמו (יד, כא)

סיפר הגה"צ רבי אלחנן הלפרין זצ"ל: "שמעתי ממחותני הגה"צ רבי שמואל אלכסנדר אונסדארפער זצ"ל, כי רבינו החת"ס ציוה פעם לשניים מטובי העיר, שילכו להפגש עם שר העיר תיכף ומיד.

בקושי גדול הצליחו טובי העיר להכנס אל השר בלילה. השר כיבדם במשקה חלב, והם נמנעו מלשתותו מחמת גזירת חז"ל על חלב שחלבו עכו"ם ואין ישראל רואהו.

התרגז עליהם השר ורצה להרגם. פתאום נכנס משרתו ומסר לו את פקודת רופאו שימנע מלשתות את המשקה כי החלב ארסי ומסוכן הוא...

"אז נפקחו עיני שר העיר, ודיבר בכבוד ובהערצה על רבינו, והשליחות הצליחה להציל את העיר מגירוש יהודים, שהיה בדעתו להוציא למחרת.

כששבו השליחים אל רבינו, אמר להם, שהיה קטרוג גדול בשמים על יהודי העיר פרעשבורג, מחמת חטא זלזול כשרות המאכלים, ועל ידי מסירות נפשם על גזירת חז"ל, הצליחו להעביר את הגזירה.

(ספרא דמלכא" אוצר אמרות החת"ס)

וצרת הכסף בידך (יד, כה)

סיפר כ"ק האדמו"ר מסקולען זי"ע, (יומ"ד כ"ט מנחם אב) שבהיותו אברך חש במעיו כאבים חזקים שהטרידוהו מאד. וגם לאחר שדרש ברופאים המיחושים והכאבים לא סרו ממנו. קם ונסע להאדמו"ר רבי אברהם מתתיהו משטפנשט זי"ע, תינה לפניו את דאגתו, וביקשו שיתן לו "מטבע" לרפואה ולשמירה. הסכים הצדיק לכך, קם ממקומו ונכנס לחדר בתוך חדר, וכשחזר מסר לו את המטבע בידו בצירוף ברכתו, כשהוא מצמיד את ידו לליבו הטהור כדרכו בקודש, ואמר: שהש"י יעזור לו רפואה שלמה בקרוב! סיפר האדמו"ר מסקולען, כי "מהרגע ההוא שנתן לידי מטבע והלאה, לא ידעתי עוד מיחוש מהו".

(באר בשדה)

ולא תקפץ את ירך מאחריך האביון (טו, ז)

פעם אחת באו לפני רבינו הרה"ק מרוז'ין עניי העיר, והתלוננו בפניו על מצוקתם, ואמרו כי העשירים שבעיר אינם נותנים צדקה כפי שהיה ראו' שיתנו. קרא רבינו לעשירים ואמר להם: בנוהג שבעולם בכל צבאות המלכים יש חלק אשר הם מובחרים וגיבורים וישנם שאר סוגי אנשי החיל וכאשר ימותו הגיבורים במלחמה יבחר המלך מתוך שאר אנשי החיל את המובחרים שבהם ומעתה הם יהיו הגיבורים, והנה להקב"ה יש את העניים שהוא חס ומרחם עליהם והם המובחרים, וכתוב בתורה "כי לא יחדל אביון מקרב הארץ", וא"כ אם ימותו העניים ברעב, תהיו אתם מוכרחים לאבד את עושרכם ולמלא את מקומם כמובחרים, וע"כ מוטב שתברו בצדקה כדי שהעניים יאריכו ימים ושנים טובים, ותוכלו אתם להיות כל ימיכם עשירים.

די מחסורו (ט"ו-ח)

פעם אחת בא רבי אחד להרה"ק מקאצק זי"ע, וכיבדו הקאצקער מאוד, וערך סעודה לכבודו. והיה הדבר לפלא בעיני החסידים, כי ידעו שהקאצקער לא החשיב כלל לאותו הרבי. שאלוהו על זה, והשיב: בגמרא אמרו "די מחסורו אשר יחסר לו - אפילו סוס לרכב עליו ועבד לרוץ לפניו". ויש להבין: בשלמא "סוס לרכב עליו" שכן יש לחשוש שמא חולה הוא עני זה, ואין לו כח ללכת ברגליו, אבל "עבד לרוץ לפניו" הרי אין זה אלא שטות אם הוא מתאוה לכך, ולמה יתנו לו? מזה נראה, שלשוטה אנו מחוייבים ליתן גם את שטותו.

אמונת עיתיד

הליכות חיים

שבת מברכים א-ל-ו-ל

והנה השבת הזאת שבת מברכים חודש הרחמים והסליחות אלול הבעל"ט חודש שהשי"ת נתן לנו להתעורר בתשובה ולעשות חשבון הנפש איך עבר עלינו השנה כולה והעיקר הכל הוא לעזוב את העבר לא טוב ולקבל על עצמינו קבלות טובות להטיב את מעשינו להשנה הטובה הבא עלינו והכל תלוי ביום הראש השנה ויום כיפור הנקראים בשם "היום" ויש למזבזב בפרשת השבוע שקורין "ראה" כלומר שמשא רבינו אומר בשם ה' ראה שאנכי נותן לפניכם "היום" את היום שקרא ראש השנה ויום כיפור, ועל זה נאמר אם יום או יומיים יעמוד כלומר תשובה ומעשים טובים ואז ניזכר לשנה טובה ומתוקה וכתובה וחתומה טובה ולשנת גאולה וישועה

(מין רבינו הגה"ק זי"ע ב' ויגד משה)
אמרו צדיקי קמאי כי בבוא חודש אלול הק' אפילו הדגים שבים, זוחלים ורועדים מאימת בואו ית' ביום המשפט ומנהג רבותינו היה להוסיף בעת ברכת החודש של אלול **ולתשובה שלימה** ושמעת מפייהם של מגידי אמת שסיפרו שבעת ששאג הרה"ק מבלאזוב זי"ע ב' תיבות הללו, געו העם בבכיה עד לאחר תפילת מוסף, והבה נתבוננה מכל זה איך היה אימת הדין נסוכה על פני העם בדור שלפנינו, הגם אנשים סוחרים ובעלי בתים פשוטים, ואיך הוסבה לבינו אחרונית עד כי לית חלי ומרגיש את יום תחילת מעשיך הממשמש ובא.

(כ"ק אדמו"ר החוקי חיים זי"ע)
שבת פר' ראה עפ"י רוב "מברכין" בה את חודש אלול או שבשבת עצמה חל ר"ח אלול, והיה הרה"ק רבי מרדכי שלמה מבאיאן ז"ל אומר בשבת פרשת ראה, "ראה" הוא ר"ת ר'ואים א"ת ה'קולות, שכבר רואים את קול השופר שתוקעים בחודש אלול, וההתעוררות של "אריה שאג" ו"עורו ישנים משנתכם", והיה מסיים ואומר: אינו דומה שמיעה לראיה, כי שמיעה יכולה להיות גם כשהוא רחוק מהאדם ומכוסה מעיניו, אך ראיה הוא רק כשהוא קרוב להאדם ומגולה לעיניו, ורואים בחוש את הקולות, כך צריך להיות הקולות. ההתעוררות בימים אלו באופן של רואים את הקולות.

(אמרי קודש באיין תש"ס)
בראש חודש אלול תשנ"ז, הגעתי לבקר את הרב **מקראלי** הגה"צ רבי אביגדור מוזס זצ"ל, שכבר היה אז קרוב לגיל התשעים, ואמרתי לו שהיום ראש חודש אלול, ולפתע ראיתי שנתקף יראה עילאה, והחל למרר בבכי, אוי כבר חודש **א-ל-ו-ל** ועדיין לא חזרתי בתשובה וחזר על זה כמה פעמים, והדבר נחקק ונצרב בי ולא ימוש ממני לעולם.

(הרה"ג ישראל לרר שליט"א)
והנה נוהגים אנו ללמוד תיקוני זוהר מחודש אלול ועד יום כיפורים, אבל יש רבים שמקדימין כבר מט"ו באב ללמוד בכל יום ויום עד יום כיפור חוק ולא יעבור בתיקוני זוה"ק שהוא התיקונים על הנפש וכשמו כן הוא שהוא הכנה גדולה ליום הדין והימים הקדושים, ובאלו הימים צריך כל אחד לייחד עצמו ללמוד בשל"ה הק' ובראשית חכמה וביתר ספרי מוסר וללמוד כל אות במתן ובכוונה.

(מין רבינו הגה"ק זי"ע – פר' עקב)

מאת הרה"ג **גמליאל הכהן רבינוביץ שליט"א**
מו"צ בק"ק קראלי ומרבני רחובות מתוך ספרו גם אני אודך

לכבוד הרב גמליאל בן רבי אלחנן י.ד. הכהן רבינוביץ שליט"א
בדבר השאלה שאפשר לעשות שירות יקיצה אוטומטית לשבת בבוקר להעיר אותו, והוא נעשה על ידי שהוא מכניס את המספרים שצריכים בתוך הטלפון, ואז המחשב של חברת הטלפונים מצלצל אליו בשבת בבוקר ומעיר אותו, ושאלת אם מותר הדבר או שמא יש כאן זלזול של שבת.

שאלה זו נוגעת לשתי תשובות שכבר נדפסו בשו"ת אבני ישפה חלק א'. ראשונה היא סי' צ"ג מה הדין בשימוש בשעון מעורר אלקטרוני בשבת. וכתבתי שם שכיון שהוא רדום מהשינה הרי בלי משים לב הוא יכבה את הצלצול כדי שלא יפריע הצלצול לשינתו ע"ש. ולפי זה ה"ה כאן שהרי הדרך להפסיק את הצלצול של השירות היקיצה הוא על ידי שהוא מרים את השפופרת של הטלפון, וחלול שבת זה יעשה בלי משים לב כדי שלא יפריע לשינתו.

ועוד יש לדון בצלצול של הטלפון בשבת, לפי מה שכתבתי שם סי' ס"ד, שאסור לשמוע טייפ בשבת על ידי שעון שבת. וכתבתי שם כמה טעמים, ויש לדון אם שייך הטעמים של טייפ גם לענין צלצול טלפון.

הטייפ דומה לכלי נגינה ויש גזירה שמא יתקן כלי שיר, וכבר כתבתי שאינו שייך בשמיעת טייפ וכל שכן שאינו שייך בצלצול טלפון.

בטייפ יש זילותא של שבת כמו הכנסת חטים לרחיים מערב שבת בשו"ע סי' רנ"ב סע' ה'. ויש לומר שסברא זו של זלזול שבת גם שייך בצלצול של טלפון שהרי כל ענינו הוא ענין של חול שבן אדם משתמש בטלפון רק ביום חול. ואף שכאן הוא רק צלצול של יקיצה ואינו משתמש בטלפון לדבר בו, אבל מצד הזלזול שייך בעצם הצלצול שיש בטלפון.

גם הזכרנו הענין של מראית העין, וגם זה שייך בטלפון שהרי יאמרו שהוא משתמש בטלפון בשבת. ואם מטלפנים אליו הרי הוא אנוס, אבל לצוות למחשב שיטלפן אליו, הרי זה מעשה בידים של מראית העין.

היוצא מדברינו שאסור להזמין שרות יקיצה שהטלפון יצלצל אליו בשבת, כדי להעיר אותו, מכמה טעמים.

ואסיים בברכה נאמנה
ישראל פסח פיינהנדלר

מרכז אמונת חיים קראלי

ברכת מזלא טבא

לידידינו עוז איש חי ורב פעלים העומד לימיניו בכל עת

הגה"צ צבי רוזנטל שליט"א

חתדב"נ רבינו זי"ע - מו"צ בקהילתנו הק'

לרגל שמחת הבר מצוה לנכדו

הבה"ח יעקב בריזל הי"ו

בן הגה"ח שמעון בריזל שליט"א

יה"ר שיבנו בית נאמן וירוהו רוב נחת ותענוג דקדושה מכל יו"ח

לזכר עולם יהיה צדיק

הרה"ק **שמואל צבי** מספינקא זי"ע
בהרה"ק **אברהם אביש** מקראלי זי"ע
נלב"ע כ"ו מנחם אב
ת. נ. צ. ב. ה.

לזכר עולם יהיה צדיק

אדונינו **מורינו ורבינו**
הגה"ק **יצחק צבי משה** זצ"ל
בן מורינו רבינו
הגה"צ **אביגדור מוזס** זצ"ל

לזכר עולם יהיה צדיק

הרה"ק **דברי יואל** זי"ע
בהרה"ק **חנניה יואל** ליפא זי"ע
נלב"ע כ"ו מנחם אב
ת. נ. צ. ב. ה.

לזכר עולם יהיה צדיק

הרה"ק **אליעזר זוסיא** זי"ע
בהרה"ק **ישראל אברהם מסקולען** זי"ע
נלב"ע כ"ט מנחם אב
ת. נ. צ. ב. ה.

מקראלי

נלב"ע ד' טבת תשעט
זכותו יגן עלינו ועכ"א
ת. נ. צ. ב. ה.

לעילוי נשמת

הגה"צ **משה וועבר** זצוק"ל
בהרה"צ **מרדכי** זצ"ל
נלב"ע יב כסלו תשפא
ת. נ. צ. ב. ה.

הרה"ק בעל "דברי יואל" מסאטמאר זי"ע כו מנ"א

קינה ונהי

מהגה"צ המפו' אלי' ווינברגר זצ"ל

בעל "בן ישכר"

ש"ב ומחלתו של רבינו ה"אור אביגדור" זצ"ל

היטב חרה לי הדבר, כי אמרתי שאם בעל כישרון הוא, אדרבה ואדרבה, ישקיע את כל כולו בתורה ויגדל ויהיה לאיש מלא וגדוש בתורה, ומה לו לבזבז את ראשו בלימודי חול ולהפסיד בכך את עולמו.

הלכתי אל הגה"צ רבי צבי הירש מייזליש מווייצען זצ"ל אשר התגורר בשיקגו ושאלתי אותו כדת מה לעשות כדי להציל את אחי. אמר לי הרב מווייצען: תפוס את אחיך בידו וסעו יחד אל הרבי מסאטמאר לשאול בעצתו.

נסענו שנינו יחדיו ונכנסנו אל הרה"ק מסאטמאר עם קוויטל בידינו. הרבי שאל אותי מה בקשתי. הסברתי לי כי יש לי אח קטן בעל כישרון, ובעוד אותו אפוטרופוס רוצה שילמד באוניברסיטה, אנכי סבור כי חבל על דאבדין ושכדאי לו ללמוד בישיבה.

שאל אותי הרבי: איך הצלחת אתה ללמוד תורה בניגוד לדעת אותו פלוני? אמרתי לו: חמקתי לי והלכתי לישיבת לייקווד. אמר לי הרבי: כפי שהצלחת אתה לחמוק, כך יצליח אחיך לחמוק ויעשה חיל בתורה. אחר הגביה את עיניו והסתכל על שנינו בהסתכלות חזקה.

בצאתנו מן הקודש, שמתי פני מיד ללייקווד מפני שחששתי לשוב אל קרובי בשיקגו, ואת אחי הקטן שלחתי לבדו הביתה לשיקגו. היה אז לאחר חג הסוכות, ושבתי לביתי רק לאחר כמחצית השנה לרגל חג הפסח.

כשפגשתי את אותו קרוב, קיבל את פני ברוגז רב ורטן עלי על שלקחתי את יהודה דוב אל הרבי מסאטמאר, ומאז אינו רוצה לשמוע מכלום מלבד מלימוד התורה...

סיים הרב זופניק את סיפורו: הבטחת הצדיק נתקיימה במלואה, אחי הקטן עלה ונתגדל בתורה והיום הוא מתלמידי החכמים המופלגים שבארץ ישראל ומחבר ספרים חשובים בכמה מקצועות התורה. והוא אף הוא כותב בהקדמת ספרו הכרת הטוב לאחיו הגדול על שלקח אותו אל הרבי מסאטמאר, כי מאז שראה את צורתו התלהבה נשמתו לתורה וליראת שמים, ומאז ועד עתה צורתו לא משה מזיכרונו.

רבינו לא צריך כבר לשיר

בהקדמת ספרו 'דברי יואל' מובא דבר פלא. כי כאשר שהו רבינו הרה"ק מסאטמאר זי"ע רבנו הרה"ק בעל אהבת ישראל זי"ע יחדיו במארינבאד בשנת תר"ע, בא הרה"ק מסאטמאר לשולחנו של רבנו האהבת ישראל. שם האריכו בזמירות שירות ותשבחות כדרכם של רבותינו, בעוד שהרה"ק מסאטמאר לא רגיל היה לכך, ובכל זאת ישב עד לסיום השולח"ט.

בסיום השולח"ט, פנה האהבת ישראל אל הרה"ק מסאטמאר ואמר לו: אצל שבת לוי כתיב - "זאת אשר ללויים מבן חמש ועשרים שנה ומעלה יבוא לצבאו צבא" וגו', "ומבן חמישים שנה ישוב מצבא העבודה ולא יעבוד עוד, ושרת את אחיו" וגו'.

ולכאורה קשה, הלא כל עבודת הלויים היתה רק בשיר, ובכך הכניסו התעוררות לתשובה בלב בני ישראל, אבל בפועל לא עבדו שום עבודה אחרת, וא"כ למה יפסל הלוי בשנים, ולא ימשיך בעבודתו לעורר את לבב אחיו בתשובה לעבודת הבורא? אלא שהכוונה היא, שעד חמישים שנה הוצרך הלוי לעשות פעולה זו של שיר ולזמר כדי לעורר לתשובה את לבב בני ישראל, אבל מבן חמישים שנה לא היה צריך עוד לכך, כי כבר היה במדרגה גבוהה כל כך שלא ימלט שלא יכניס בלב אחיו הרהור תשובה, כי לצד גודל שלמותו וצדקותו הנשגבה יעשה רושם חזק בלב כל אדם מבלי שום פעולה אחרת, ומזה לבד 'ושרת את אחיו', ועבודה לא יעבוד עוד.

וסיים רבנו האהבת ישראל בענוותנותו: "מיר ברויכען נאך צו זינגען, איהר ברויכט שוין נישט צו זינגען", ע"כ.

ואלה אזכרה ואשפכה עלי נפשי, דמוע תדמע עיני ואלכה לי שדה בוכים, ואבכה מרה יחדיו עם כל בית ישראל מרי ללב הנבוכים, את השריפה אשר שרף ה', כי בעוה"ר נגדע ארז בלבנון, חשבנו לעת מרפא והנה בעתה, גדול כים שברינו מי ירפא לנו, רוח אפינו משיח ה' אשר אמרנו בצלו נחיה בגוים נלכד בשחיתותינו, בחודש אשר בו לקינו בכפליים, חרב ביהמ"ק בירושלים, בכל"ו בו שנת תשל"ט לפ"ק עלה בסערה השמים כבוד, קדושת אדונינו מורינו ורבינו עיר וקדיש מן שמיא נחית כקש"ת מרן רבינו יואל בן רבינו חנניה יו"ט זצוקלה"ה אבדק"ק סאטמאר יע"א ומארי' דארעא ישראל ת"ו.

לן יאית למבכי, יען כי אני בעניי זכיתי להתלות בהאי אילנא רברבא, כזעירא דמן חבריא במתיבתא דרבי, כאשר זרח אור שמשו הבהיר במלא זוהרא בעירנו המהוללה ק"ק קראלי יצ"ו, וזכיתי לחזות בנועם ה' ולהתחמם לאורו, ולשאוב ממעיני תורתו צדקתו וקדושתו.

ועתה אהה! פנה הודה פנה זיוה פנה הדרה. אך זאת נחמתי בעניי כי אמרתך חיתני, תורתו מגן לנו, הוא מאירת עינינו, שלא תמעד אשורינו, מני הדרך הצרופה שסלל לנו אבינו רועינו, בשטף מים הזדונים דחשכת גלותינו, ולא ימוש זכרון קדשו ומאוויו הק' מזכרונינו, ואז זכותו יגן עלינו. וימליץ טוב בעדינו, שזכה לחזק נפשותינו, ולגדל בנינו ובני בנינו, ע"פ דרכי אבותינו ורבותינו, עד הנה זה עומד אחר כתלנו, יחיש פדות נפשינו, וישמחני כימות עניתנו. וישלח לנו את רוח אפינו, משיח צדקינו אשר מבור גלות ידלינו, ויראו עינינו וישמח לבינו, ומלכינו בראשנו בב"א.

...ובשנת תרפ"ו, שלחי חודש שבט שזכינו ברחמי השי"ת לחזות באור פני מלך חיים שבא לעלות על כסא הרבנות דעירנו המפוארה קראלי יצ"ו, כ"ק רוח אפינו מאור עינינו קודש הקדשים רשכבה"ג מרן מהר"י ט"ב מסאטמאר זי"ע, התקשר עמו מו"ר (הגה"צ קקש"ת מוה"ר יהושע גליק זצ"ל) בקטירא דלא פסיק בדביקות עצומה ואהבה עזה, ובכל יום ויום דיבר מקדושתו וצדקתו וממדריגותיו הגדולים, ובפרט אחרי שב"ק בכל שבוע ושבוע הי' כל היום תהלתו בפיו, מהתפלות הק' ועריכת השלחות הבדולחים, ומדברי תורה שהשמיע בקול חוצב להבות אש, שהיו רזא דרזין יוצאים מלב טהור בפרט בסעודת רעוא דרעוין, והמשיך עלינו בסיפוריו הק' יראת ה' ואהבתו ואמונת צדיקים, והתקשרות לצדיקי אמת, וכל זה נחקק בלבנו בזכרון בל ימחה לעולם, ומזה שאבנו כח כשהיינו ביערות תחת ממשל הנאצי"ם הארורים ימ"ש,

מראיית צורת הצדיק נתלהבה נפשו

ידוע ומפורסם שצורתו של הרה"ק מסאטמאר היתה כצורת איש אלוקים ושכל המסתכל בה התעורר לבו ליראת שמים.

סיפר הגה"ח רבי וואלף לאנדא שליט"א מנהל ישיבת סאטמאר בקרית יואל, מה ששמע מפי הרה"ג רבי מנחם שלמה זופניק שליט"א רב דק"ק 'בית תורה ותפילה' בפאסייק.

בצעירותי נתייתמתי מאמי וגדלתי יחד עם אחי הקטן יהודה דוב בשיקגו. אני הלכתי ללמוד בישיבת לייקווד, ואילו אחי הקטן שהיה בעל כישרון גדול, היה מושפע משאר קרובים שדאגו ל"טובתו", והתכוון ללכת ללמוד לימודי חול באוניברסיטה.

נעימות החיים

היטב. אני רוצה להיות ערוך ומוכן לרגע בו אכנס בשערי שמים! – אמר הבחור בפשטות...

לימים, סיפר האדמו"ר מספינקא את דברי הבחור, והוסיף בקול מצמרר: 'שוו בנפשכם, בחור לא מבוגר, עלם צעיר ממש, שנמצא בעומק השואה האכזרית אי פעם. כולם מסביב שרויים ושקועים במלחמה על החיים, והבחור הזה – ממוקד מבט, מכוון מטרה, חותר ליעד של חיו – לדעת, להכיר ולשנן את התורה כולה על בוריה!

והרי שם במחנות' – הוסיף הרבי – 'לאיש מאיתנו לא היה כח לחשוב, לא היתה יכולת להרהר על העתיד. אבל הבחור הזה, שמחשבתו ומבטו נתונים ומפוקסים למטרתו העילאית הנכונה – לא התבלבל ולא היה נבוכ. הוא הוסיף לפעול לפי השליחות שלו, שינן את התורה כדי להכין את עצמו, ודבר לא הרתיע אותו או שינה את תוכניתו!

סיפור מופלא זה, אותו סיפר נכדו של הרבי מספינקא – הגה"צ רבי יעקב יוסף טווערסקי שליט"א רב קהילת ויז'ניץ מונסי בלייקווד, מעורר השתאות, מרטיט כל לב:

לפנינו בחור צעיר לימים, הנמצא בעומק השואה האכזרית שהיתה מימות עולם. הוא יודע שזה עניין של זמן עד שחיו יילקחו ממנו, מביט מרחוק אל עבר ארובות העשן ומבין שעוד מעט גם תורו יבוא. ובכל זאת – הוא ממשיך להיות צלול בדעתו, איתן במחשבתו, ממוקד במטרתו: לנצל את הזמן. לקנות את התורה. לשנן את לימודיו. להתכונן לחיי הנצח!

התנאים שסביבו אינם משפיעים עליו, האיומים על חיו אינם מרתיעים אותו, הלחץ מפני עלייתו השמימה לא מבלבל אותו ולא נוטל את שלוות נפשו. כי הוא ממוקד מטרה, לבו ונפשו מכוונים למשימה, השליחות שלו נמשכת ואף מתעצמת: לקנות עוד ועוד תורה, להיות מוכן לרגע בו ייכנס בשערי שמים!

(דרשו, מתוך שיעור הרה"ג אשר קובלסקי שליט"א

היו אלה הימים הנוראים היותר עלי אדמות, תקופת מלחמת העולם השניה. ארצות אירופה עלו בעשן, מיליוני יהודים עלו והתעלו לגנדי מרומים במסירת נפשם על קדושת ה'. מחנות הריכוז וההשמדה היו צפופים בהמון אדם, כשאיש אינו יודע מתי יבוא יומו...

בין רבבות היהודים ששהו במחנה אושוויץ, היה גם האדמו"ר הרה"ק רבי שמואל צבי הורוביץ מספינקא זי"ע, שבאותם ימים עוד היה בחור צעיר. כמו יתר היהודים ששהו גם הוא את כוס התרעלה עד תומה, ובאחד הימים חש כי כוחותיו לא עומדים לו יותר, והוא חיפש יהודי שיוכל לחזק את לבו, אולי לומר לו אימרת שפר שתעצים את אמונתו לנוכח הקשיים והנסיונות...

הוא פונה אנה ואנה, והנה הוא נתקל בבחור היושב על אבן, ופיו ממלמל משהו. הוא מתקרב אליו ומנסה ללכוד את תשומת לבו – בתקווה כי הלה יחזק אותו, אך הבחור – עיניו עצומות, מצחו מקומט במאמץ, ופיו מוסיף למלמל הברות שקטות. הוא מתקרב אליו יותר ומנסה שוב להפנות את תשומת לבו – אך הבחור שקוע בשלו, פניו מעידות על ריכוז גבוה, והוא מוסיף למלמל...

הרבי מספינקא זיהה את הבחור, הלא הוא הבחור הקדוש ליפא הלברשטאם הי"ד – בנו של האדמו"ר הרה"ק בעל ה'שפע חיים' מצאנז זי"ע. הבחור היה עלם צעיר, והמחזה המרטיט בו הוא נראה יושב על אבן וממלמל הברות לא ברורות בעומק השאול באושוויץ – עורר את סקרנותו של הרבי מספינקא. מה הוא מחפש כאן? מדוע הוא יושב כך, ומה הוא ממלמל?

לאחר שניות ארוכות של המתנה, פקח הבחור את עיניו, ונפעם לגלות כי מישהו עומד ומביט בו. ואז שאל אותו הרבי: 'אמור לי בבקשה, מדוע אתה יושב כך? במה מוחך מאומץ כל כך, מה כה מטריד אותך בעומק השאול בו אנו נמצאים, ומה אתה ממלמל ללא הרף בשקט ובריכוז גבוה?'

הבחור שמע את השאלות, הניף את אצבעו לעבר ארובות המשרפות, והשיב כשדמעות לחות בזוויות עיניו: 'הנה, כאן אני רואה את ארובות המשרפות, בהן מוסרים יהודים רבים כל כך את נפשם על קדושת השם. אני משער' – אמר הבחור הקדוש ואנחה נעקרה מלבו – 'שאני הבא בתור, זה עניין של זמן, שעות או ימים!'

הרבי מספינקא נותר ממקומו. לא רבים העיזו במחנה לדבר, או אפילו לחשוב, על העתיד הנורא המצפה להם. והנה הבחור מספר על כך ביישוב הדעת, ומוסיף:

'אני עומד לעלות לישיבה של מעלה, ואני רוצה להגיע מוכן, תוך שאני שולט בחומר שלמדתי כל חיי. לכן אני יושב ומשנן את כל מה שלמדתי, חוזר על התורה שלמדתי בעולם הזה, למען אזכור אותה

מרכז "אמונת חיים" קראלי

פרנס השבת

ידידינו עוז איש חי ורב פעלים העומד לימינו בכל עת

הרה"ג קלמן אהרן אנגלברג שליט"א

מחותנו של מרן רבינו שליט"א

לרגל שמחת הברית לנכדו

בן לבנו הר"ר דוד שלמה זלמן הי"ו

חתן הר"ר ישראל אליעזר שטרן הי"ו

יה"ר שירוהו רוב נחת ותענוג דקדושה מכל יו"ח

תוכחת חיים

בימים אלו שהציבור החרדי זועק על מה שמבזים תלמידי חכמים ומשליכים אותם לכלא, אני זכר בסיפור שארע לפני 40 שנה כאשר אז נערים הרחוקים מתומ"צ ביום חג השבועות תשמ"ו חיללו ספרי קודש בישיבת חידושי הרי"ם ברמת החייל שבצפון תל אביב. כשלאחר כמה ימים נערכה לויה ענקית מהישיבה לקרית שאול שם טמנו את כתי הקודש בכדי חרס סמוך לקברו של הגה"ח ר' גד אייזנר זצ"ל המשגיח של הישיבה שנפטר שנה קודם לכן.

אני הקטן, עמדתי סמוך ונראה אל כ"ק מרן אדמו"ר הפני מנחם זצוק"ל בזמן שהופיע בהפתעה לבקר בישיבה ממחרת חג השבועות תשמ"ו – בימים שקדמו להלויה הגדולה. הפני מנחם התכופף לארץ והרים גמרא קרועה, הביט בה מעט ומיד פניו החווירו כסיד והיה כולו מזועזע (רק לאחר מכן יתברר לנו ממה הזדעזע כל כך) והורה לכנס על אתר את כל תלמידי הישיבה הקטנים עם הגדולים בביהמ"ד הגדול של הישיבה. תוך שעה קלה התאספו בביהמ"ד כל תלמידי הישיבה קטנה וישיבה גדולה וכל הרמ"ם. הבחורים ישבו דרוכים, הרבי נכנס להיכל ביהמ"ד, עלה על מדרגות ארון הקודש ופתח ואמר:

שמעתי על מה שקרה כאן והגעתי לראות זאת מקרוב, נטלתי לידי ספר קרוע ראשון שראיתי והזדעזעתי לראות שקרוע בדיוק בדברי הגמרא: "מקום שנהגו לעקור – יעקור" וכאן זעק הרבי בקול נשנק מבכי: מקום שנהגו לעקור – יעקור, אם אירע כדבר הזה שבאו פורעים ועקרו וחיללו את הקודש, הרי שיש לפשפש במעשים שמא המקום הוא בבחי' "מקום שנהגו לעקור רח"ל".

ואם תאמר, מה שייך אצלנו מקום שנהגו לעקור, הלא מכבדים אנו ביותר את ספרי הקודש, קמים לפני ספר תורה ושומרים על כבודו. אולם אי' בחזק"ל דברים נוראים עהפ"ס 'כי דבר ה' בזה' זה המניח ספר תורה ויוצא. כולנו מקפידים לא לצאת מביהמ"ד כשאוחזים באמצע קריאת התורה. אבל יש עוד משמעות למניח ס"ת ויוצא, אנו עכשיו אחר חג השבועות זמן מתן תורתנו, כ"ק אאז"ל האמרי אמת אמר המניח ס"ת ויוצא זה כשהולכים מהיו"ט של קבלת התורה בלי לקחת עמו מהיו"ט.

יש עוד בחי' של המניח ספר תורה ויוצא: כאשר בחור יושב ולומד ובעוד הגמרא פתוחה הוא מניח התורה ופונה לדברי שיחה, הרי זה המניח ס"ת ויוצא ויש בזה ח"ו בחי' של מקום שנהגו לעקור רחמנא ליצולן.

אי' בגמ' הרואה שיסורים באים כו' יתלה בביטול תורה. אי מאאז"ל שיש דברים המבטלים את התורה, אף כשעוסקים בתורה, הלא פשפש ולא מצא, אולם יש דברים המבטלים את התורה שלומד וזה נחשב לדבר ה' בזה רח"ל.

אותם פורקי עול ששלחו ידם אל הקודש בעיצומו של יום מתן תורה הם כתינוקות שנשבו, לא חינכו אותם לומר שמע ישראל, חינכו אותם להיפך רח"ל. אבל אנחנו יודעים מה זה שמע ישראל, יודעים מה זה תורה. הרבי מקאצק אמר שהכבוד הגדול של התורה זה כשלומדים את התורה, וח"ו להיפך המניח ס"ת ויוצא הר"ז דבר ה' בזה ח"ו.

מורי ורבותי! אם קרה כאן כזה דבר כזה ביזוי התורה, כזה דבר ה' בזה. זה קרה על ידי תינוקות שנשבו שאינם יודעים מה זה שמע ישראל. אם קרה כאן יעקור, צריך לראות שמכאן ולהבא לא יהיה ח"ו בחי' מקום שנהגו לעקור. וצריך להתחזק בזה לשמור על המקום שיהיה מקום שנהגו לשמור על כבוד ביהמ"ד וכבוד התורה.

עכתדה"ק באותו מעמד – לא מוגה, לא מדויק וכנראה גם חסר. לאחמ"כ בהלויה הענקית של הספרים דיבר בנוסח אחר, אז זעק מנהמת ליבו: איך יד של יהודי העזה לגעת בארון הקודש. ותקף את ראשי השלטון על ההסתה נגד כל דבר שבקדושה ועל החינוך הקלוקל.

מאת

הרה"ג יצחק מאיר קנופניצקי שליט"א

חידון לבין הזמנים

שאלה: איזה אבא אמא ובן (בתורה) היו בני אותו גיל? תשובה: אדם, חוה וקין (ויש אומרים גם הבל) – כולם נולדו באותו יום.

שאלה: איפה כתוב בתורה שבע פעמים "עד" בפסוק אחד? תשובה: בפרשת וישלח: "וַיִּשְׁמַע אֶת דְּבַר־בְּנֵי לֵבָן... וּמֵאֲשֶׁר לְאֲבִינָו אַחִיו" (בראשית לג, ג).

שאלה: איפה כתוב בתורה שאחד אומר לשני "כל הכבוד"? תשובה: בפרשת ויצא: "וַיִּשְׁמַע אֶת דְּבַר־בְּנֵי לֵבָן... וּמֵאֲשֶׁר לְאֲבִינָו עָשָׂה אֶת כָּל הַכָּבֵד הַזֶּה" (בראשית לא, א).

שאלה: איזה אות מופיעה רק פעמיים בתורה? תשובה: נו"ן הפוכה בפרשת בהעלותך.

שאלה: מהו הפסוק בתורה ששלוש המילים הראשונות ושלוש המילים האחרונות שלו שוות?

תשובה: בסוף פרשת שלח לך: "אֲנִי ה' אֱלֹהֵיכֶם אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי אֶתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לְהוֹדִיָּת לָכֶם לֵאמֹר אֲנִי ה' אֱלֹהֵיכֶם" (במדבר טו, מא).

שאלה: מיהו הנכד ששמו חצי משם סבו? תשובה: "נדב" הוא נכד של "עמינדב", שנאמר: "וַיִּקַּח אֶהֱרֹן אֶת אֶלְיָשִׁבֶּע בֶּת עַמִּינַדָב... וַתֵּלֶד לוֹ אֶת נָדָב" (שמות ו, כג).

שאלה: "זכור ושמור בדיבור אחד נאמר" בעשרת הדברות – היכן מצאנו גם בספר במדבר אמירה שנאמרה בדיבור אחד?

תשובה: כתיב בפרשת בהעלותך (במדבר יב, ד): "צֵאוּ שְׁלֹשְׁתֶּכֶם אֶל אֹהֶל מוֹעֵד", וכתב רש"י שמגיד ששלושתם נקראו בדיבור אחד.

שאלה: כמה בקשות יש בתפילת "יעלה ויבא" עד "ראש החודש הזה"?

תשובה: "יעלה ויבא ויגיע ויראה וירצה וישמע ויפקד" עד לכאן שבע בקשות, וכל אלו יחולו על ההמשך "זיכרוננו ופיקדוננו וזיכרון אבותינו וזיכרון משיח בן דוד עבדך וזיכרון ירושלים עיר קדשך וזיכרון כל עמך בית ישראל לפניך" הרי לפנינו שש כפול שבע, דהיינו ארבעים ושתיים בקשות. בכל אלו אנו מבקשים עוד שבע בקשות: "לפליטה לטובה לחן ולחסד ולרחמים לחיים ולשלום" הרי יש לנו מאתיים תשעים וארבע בקשות (הגר"ח קניבסקי זצ"ל).

שאלה: מתי מותר לענות "אמן" אפילו באמצע שמונה עשרה? תשובה: באמצע חזרת הש"ץ מותר לשליח הציבור לענות "אמן" 3 פעמים על ברכת כהנים (על "וישמרך", "ויחונך", "שלום").

שאלה: איך יתכן שמברך אותה ברכה פעמיים בזה אחר זה, בלי שום אכילה ושום קיום מצוה ביניהם, ושניהם אינם לבטלה?

תשובה: מי שבירך ברכת התורה לעצמו, ומיד נקרא לעלות לתורה, חוזר ומברך "אשר בחר בנו" משום כבוד התורה.

בברכות הראייה: כגון שראה את הים ובירך "עושה מעשה בראשית", ומיד לאחר מכן ראה ברק ומברך שוב.

בברכת המצוות: כשהוא מוציא את חברו (כגון בברכת לולב) ולא התכוון לצאת בעצמו, ומיד לאחר מכן החליט לצאת גם הוא, וצריך לחזור ולברך.

(גיליון מים חיים)

תובנות חיים

כי יהיה בך אביון מאסד אחיך (דברים ט"ו, ז')

סיפר הגאון רבי יצחק לורנץ שליט"א, נכדו של מרן הגרש"ז אויערבאך זצ"ל, והובאו הדברים ב'המבשר תורני' (ויקהל-פקודי תשע"ה): זקני זצ"ל הרבה לצטט את דברי הגמרא (נדרים פא) "היזהרו בבני עניים שמהן תצא תורה", וכה היה מסביר: "אלו המגיעים עם ייחוס גבוה, לא תמיד רואים את תוצאות ההשקעה בהם. אנחנו כבר יודעים במי באמת כדאי להשקיע; בבני עניים, אלו שאינם מחזיקים מעצמם, להם יש הייחוס העצמי הגבוה ביותר." זקני זצ"ל סיפר על בקשה מפתיעה שהגיעה לפתחו מאיש חינוך בשכונת רחביה, שפנה אליו להמליץ על תלמידו, עדין נפש באופן מיוחד, המבקש להתקבל לשיבת 'קול תורה'. "מה הבעיה?" השיב זקני, "שיבוא למבחן". אולם המבחן הסביר שהתלמיד כה עדין וביישן, עד שהוא משתתק לגמרי בבחינות למרות בקיאותו בחומר הבחינה. "בעיקרון", השיב זקני, "הישיבה לא מקבלת תלמיד ללא בחינה. אמור לבחור שיבוא לשיחה, ואדבר עמו בלימוד."

זקני בחכמתו החל להרצות בפני הנבחן כמה מחידושי על סוגיית המבחן. אט-אט הילד נפתח והחל להוסיף על הסוגיה הערות וחידושים משלו. "כך יכולתי לראות כמה הוא מצוין וקיבלתי אותו לשיבה", סיפר לי זקני, ומיד הוסיף: "אתה יודע מי היה הילד הזה? קראו לו דן סגל..."

"דווקא התלמידים העדינים עתידים לגדולות ונצורות", הוסיף. "תאר לך, לולא הייתי מעריך את אצילותו ועדינותו ומתעקש על בחינה רגילה, איזה הפסד גדול היה זה לכלל ישראל."

לימים, כאשר בעל המעשה המשגיח הגר"ד סגל שליט"א בא ב'שבעה' לנחם את בני המשפחה, סיפר: "אתם יודעים איך רבנו בחן את התלמידים לשיבה בזמננו? הוא לא בחן, הוא פשוט דיבר איתנו בלימוד..." זקני עשה זאת בחכמה וברגישות, בהסתרה נפלאה, עד שהנבחן לא חלם כי זהו מעשה חריג שאינו בשגרה.

לקחי חיים

מספר הרה"ח רבי אהרן כהן שליט"א: רבי מאיר שפירא זצ"ל, ראש ישיבת חכמי לובלין המעטירה, היה נודד בפולין מעיר לעיר ומעיר לעיר לצורך ענייני הישיבה. מאחר שזמנו היה יקר ביותר, בהיותו בדרכים בין נסיעה לנסיעה השתדל לשלב את פגישותיו. באחת מנסיעותיו המתין בחדר המתנה כלשהו, כדי לקבל ולבחון שלושה בחורים צעירים שבאו להיבחן אצלו ולהראות את ידיעותיהם על מנת להתקבל לשיבתו.

כאשר הגיע תורו של הבחור נתן לוברט – הביט בו רבי מאיר שפירא במבט תמה, כמי שאומר: מה לנער צעיר זה וללמדניה של לובלין? מה לשועל קטן בין הכפירים האדירים של ישיבת חכמי לובלין? (רבי נתן היה נמוך קומה ונראה היה כילד).

אך בכל זאת פתח ר' מאיר את מכתב ההמלצה ששלח לו דודו של הנער, הגאון רבי בצלאל אלטר הי"ד, עיין בו לרגע וראה כי נכתב עליו התואר "ניק וחכים". חייך ראש הישיבה והפטיר: "ניק – כבר רואים עליו". הוא הביט בו שוב מכפות רגליו ועד קודקודו, והוסיף: "וחכים – תיכף נראה..."

על אתר ענה לו הבחור הצעיר: "כבוד הרב, האם לשיבה מתקבלים לפי מידת הנעליים שעל הרגליים או לפי מידת הראש שעל הכתפיים?"

רבי מאיר נהנה מחריפותו השובבה של הנער, ושאל: "ומה באמת מידת ראשך?" "מאה פעמים פסחים!" השיב.

העמידו רבי מאיר על שרפרף קטן כדי שיוכל לשמוע היטב את תשובותיו, למרות קומתו הנמוכה, והבחינה החלה. התשובות של נתן הצעיר קלחו בשטף. ראש הישיבה נדהם, אך עדיין לא הרפה ואמר: "אכן, אתה שולט היטב בתלמודך, אך הבה ונראה כיצד לומד הנך דף גמרא."

פתח רבי מאיר גמרא מסכת נזיר, הצביע על דף מסוים ואמר לו: "הכן את הדף הזה, ואבחן אותך עליו". נתן יצא מהחדר ולאחר כעשרה רגעים חזר: "מוכן ומזומן". הצורב הצעיר השיב בדייקנות ובבהירות על השאלות, אלא שהשאלות היו על דף קודם.

שאל ראש הישיבה בחיור: "הוריתי לך להכין דף זה, והכנת את הדף הקודם..." "נכון", אישר הבחור, "אך כיון שהסוגיא מתחילה כבר מהדף הקודם הרי שהתחלתי אותה משם." "לזאת התכוונת!" חייקו הרב בלבביות, "דו ביסט מיינס – אתה שלי! אתה שלי!" הכריז בהתרגשות, ותלמיד שקדן נוסף הצטרף לשורות הלומדים בישיבת חכמי לובלין.

לימים התפרסם הנער כרבי נתן לוברט זצ"ל, שהיה גאון גדול בירושלים. הוא ידע את הש"ס בעל פה מילה במילה, והיה חסיד וירא אלוקים ששיחו ושיגו בתורה בלבד, בנגלה ובנסתר. (דרשו)

מרכז "אמונת חיים" קראלי

פרנס השבת

ידידינו עוז איש חי ורב פעלים העומד לימינינו בכל עת

הרה"ג יהושע וועבר שליט"א

משפיע בקהילתנו הק'

לרגל שמחת הבר מצוה לבנו

יה"ר שירוה רוב נחת ותענוג דקדושה מכל יו"ח

מרכז "אמונת חיים" קראלי

פרנס השבוע

ידידינו עוז איש חי ורב פעלים העומד לימינינו בכל עת

הרה"ג גמליאל הכהן רבינוביץ שליט"א

מו"צ בקהילתנו הק'

לרגל שמחת אירוס הבן

הבה"ח דוד משה הי"ו עב"ג

בת הגה"ח רבי דוד הכהן דראט שליט"א

יה"ר שיבנו בית נאמן וירוה רוב נחת ותענוג דקדושה מכל יו"ח